

Поранешна југословенска Република Македонија
Претседателски избори
14 април 2004

Меѓународна набљудувачка мисија на изборите на
ОБСЕ/ОДИХР

Изјава на првични наоди и заклучоци

Скопје, 15 Април 2004 – Набљудувачката мисија на изборите на Канцеларијата за демократски институции и човекови права при Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ОБСЕ/ОДИХР) за Претседателските избори кои се одржаа на 14 април 2004 година во поранешната југословенска Република Македонија беше формирана по покана на Министерството за надворешни работи. Набљудувачката мисија на изборите го набљудуваше изборниот процес за да утврди дали е во согласност со Документот на ОБСЕ од Копенхаген 1990, националното законодавство и другите обврски поврзани со изборите.

ПРВИЧНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Спроведувањето на првиот круг на изборите за Претседател на поранешната југословенска Република Македонија на 14 април беше во голем дел во согласност со обврските на ОБСЕ и меѓународните стандарди за демократски избори. Сепак, беа пријавени мал број на неправилности на избирачките места – кои главно се однесуваа на групно гласање и гласање-за-друг, но исто така вклучувајќи и одредени инциденти на преполнување на гласачките кутии.

Претседателските избори првично беа предвидени за наесен оваа година, но предвремените избори станаа неминовни по трагичната смрт на поранешниот претседател Борис Трајковски во авионска несреќа на 26

февруари. Изборите треба да бидат разгледувани и во контекст на Охридскиот рамковен договор од 2001 година, потпишан од главните етнички македонски и етнички албански политички партии со цел да се нормализира политичкиот процес по започнувањето на цивилниот конфликт таа година.

Со оглед на предизвиците и условите под кои беа организирани овие избори, процесот досега ги рефлектирало следните достигнувања:

- И покрај тоа што 40-дневниот уставен рок за пополнување на испразнетото претседателско место не е конзистентен со нормалниот 70-дневен временски рок за објавување на избори, Македонското Собрание во итна постапка усвои посебни амандмани на Законот за избор на претседател. Ова овозможи изборниот процес да биде имплементиран согласно со скратената временска рамка.
- Во изборниот период главно немаше знаци на насилството кои беа карактеристични за претходните избори, а кампањите беа водени во главно мирна и редовна атмосфера.
- Изборните комисии формирани за Парламентарните избори во 2002 година во голема мера останаа на своите позиции, што овозможи Државната изборна комисија да работи ефикасно и во предвидените временски рамки.
- Беа одобрени кандидатурите на четирите кандидати, подржани од политичките партии кои ги претставуваат етнички македонската и етнички албанската заедница – кандидатурите на тројца кандидати беа одобрени со собирање на потребните 10.000 потписи во скратениот временски рок од 10 дена, додека четвртиот кандидат поднесе потписи од 30 членови на Собранието.
- Иако периодот на кампањата беше скусен на 13 дена, имаше активна дебата по главните прашања. Сепак, кампањата главно се водеше во рамките на одделните етнички заедници.
- Големиот број медиуми кои понудија сеопфатно покривање на изборните прашања, воглавно беа непристрасни, а јавното радиодифузно претпријатие овозможи бесплатно време за сите кандидати и за изборната администрација.

Меѓутоа, извесни недостатоци беа исто така забележани во изборниот процес, првенствено во врска со:

- Законодавната рамка за изборите која е комплексна, се состои од скоро донесените амандмани на Законот за избор на претседател, самиот закон, Законот за избор на пратеници (кој ги дефинира основните изборни структури и процедури). Врската меѓу овие одредби предизвика проблеми во нивната интерпретација и апликација.
- Недостатокот од постојан и автономен секретаријат, посебно во ДИК, резултираше во преголемо потпирање врз другите државни органи и меѓународната помош при организирањето на изборите.
- Избирачките одбори и Општинските изборни комисии често не често не беа во можност уредно да ги следат постапките за сумирање на резултатите и во некои случаи донесуваа *ad hoc* прилагодувања на записниците со резултати со цел да ги порамнат истите.
- Континуираниот недостаток на информации за вистинското живеалиште на гласачите, посебно на оние се со живеалиште надвор од земјата, значи дека гласачкиот список содржи значителен број на имиња на лица кои се без живеалиште во земјата. Ова може да доведе до можност за изборни злоупотреби, вистински или наводни.
- И покрај недостатокот од прописи за обелоденување на финансиското работење на кампањите пред изборите, финансирањето на кампањите може да се покаже неконзистентно со правните одредби кои се однесуваат на ограничувањата во сумите и книговодството за трошоците од кампањата, имајќи ги в предвид кампањите на некои кандидати кои бараа доста ресурси.
- Додека органот за регулирање на радиодифузијата го набљудуваше покривањето на кампањите во електронските медиуми, ваквите активности за набљудување сеуште не резултираат во спроведување на мерките од страна на органот.

ОБСЕ/ОДИХР е подготвена да им помогне на државните власти и на цивилното општество за тие да можат да одговорат на сите неправилности во изборниот процес. ОБСЕ/ОДИХР ќе објави уште една првична изјава по завршувањето на вториот круг од изборите, а сеопфатниот Краен извештај ќе се објави околу еден месец по завршувањето на изборниот проце.

ПРВИЧНИ НАОДИ

Позадина

Како резултат на трагичната смрт на поранешниот претседател Борис Трајковски и во согласност со Уставот, изборите мораа да се одржат во рок од 40 дена од престанокот на мандатот на местото претседател. Тековните избори се четврти претседателски избори кои се одржуваат по независноста. Спроведувањето на овие избори до денес претставува континуиран процес во демократскиот развој на земјата и се темели на напредокот од парламентарните избори од 2002 година до сега.

Законот за избор на претседател нема предвидено ситуација на испразнување на претседателското место и неговите временски рамки не дозволуваа примена на уставните одредби. Затоа на 8 март Собранието го усвои Законот за изменување и дополнување на Законот за избор на претседател (Амандмани).

Одлуката на Уставниот Суд за престанок на мандатот на претседателот објавена во Службен весник на 7 март го активираше изборниот период. На 8 март, претседателот на собранието објави дека изборите ќе се одржат на 14 април, со можен втор круг на 28 април.

Овие избори се одржуваат токму во време кога со предложената децентрализација на власта во општините треба да биде завршен уште еден значаен дел од имплементацијата на Охридскиот рамковен договор, по што ќе следат локалните избори закажани за наесен. Овие претседателски избори во таа смисла се важен индикатор за ставот кон имплементацијата на Охридскиот рамковен договор, како и тест за силата на партиите непосредно пред локалните избори.

Законодавна рамка

Според Уставот, -претседателот се избира на непосредни избори. Кандидатите се квалификуваат за кандидатура за претседател ако исполнат одредени критериуми, вклучувајќи го престојот во земјата најмалку 10 во последните 15 години пред изборите, како и демонстрирање поддршка. Оваа се прави преку приложување петиција потпишана од 30 пратеници во собранието или од 10.000 регистрирани гласачи.

За да се добие претседателството во првиот круг од гласањето, кандидатот мора да ги добие гласовите на мнозинството од вкупниот број на регистрирани гласачи. Ако првиот круг е неуспешен, двата водечки

кандидати влегуваат во вториот круг кој ќе се одржи не повеќе од две недели подоцна. Кандидатот кој ќе добие најмногу гласови во вториот круг ќе биде избран, но само доколку гласало мнозинството на регистрирани гласачи. Во спротивно изборите ќе требаше да бидат повторени.

И покрај тоа, што ја утврдуваат временската рамка за предвремените претседателски избори, Амандманите на Законот за избор на претседател ја идентификуваат и структурата за спроведување на претседателските избори; обезбедуваат замена на испразнетите места на постоечките изборни комисии; го одредуваат скратениот период за поднесување жалби, го утврдуваат увидот во гласачкиот список и кампањите; создаваат поефикасен систем за жалби и приговори. Амандманите исто така го одредуваат распоредот и содржината на гласачкото ливче.

Претходниот Закон за избор на претседател останува на сила, освен во делот изменет со Амандманите. Овој закон сепак е многу општ по природа и ги содржи само основните одредби, кои многу се превземени директно од Уставот. Другите аспекти на изборната администрација за претседателските избори би требало да се гледаат во согласност со Законот за избор на пратеници за Собранието, освен кога неговите одредби не се во согласност со условите за избор на претседател. Оваа ситуација создава проблеми при интерпретацијата и употребата на законите.

Изборна Администрација

Законот за избор на претседател воспоставува троен систем на изборна администрација – Државна изборна комисија (ДИК), 34 Општински изборни комисии (ОИК) и 2973 Избирачки одбори (ИО). Воспоставувањето на овие тела е по предлог на една од четирите партии кои освоиле најмногу гласови на последните парламентарни избори. Овие тела во голем дел останаа исти како и при изборите во 2002 година.

ДИК воспостави ефективни и колегијални работни односи. Како реакција на кратките временски рокови кои ги бараше забрзаниот изборен распоред, ДИК покажаа особено флексибилен однос кон учеството како на домашните така и на меѓународните набљудувачи, со продолжување на крајниот рок за нивните акредитации.

Политичките партии и организациите на цивилниот сектор поставија прашања за членувањето во ДИК на членот на СДСМ која сега е Заменик Министер за правда и нејзиниот заменик во ДИК кој е Генерален секретар на Собранието, но ниедна официјална жалба не беше поднесена. Дополнително, не беше посветено внимание и на претходните напомени на ОБСЕ/ОДИХР кои се однесуваа на изборот на судии за членови на избирачките комисии од политичките партии.

И покрај одредбите во законодавството за воспоставување постојан секретаријат на ДИК, тој сеуште не е воспоставен ниту пак е предвиден во буџетот. На овој начин, ДИК се потпира на други владини тела и меѓународни организации за многу од нивните технички активности. На пример, Заводот за статистика обезбеди компјутери за секој ОИК и компјутерски стручњак за внесување на резултатите и програмирање на систем за внесување на резултатите.

ДИК усвои корисни инструкции за разјаснување на извесни постапки. Сепак, недостатокот на записници за табелирани резултати за ИО придонесе за недостатокот на јасно порамнување на гласачките ливчиња во многу избирачки места. Како компензација, резултатите беа пренесени во записници за сумирање на резултати во ОИК за да им помогне при внесот на резултатите во базата на податоци. Сепак, овој чекор предизвика ad hoc порамнување на сумирањето на резултатите што не можеше лесно да биде набљудувано од претставниците на кандидатите или од набљудувачите.

Во однос на гласачкото ливче, партиските имиња и симболи беа изоставени од гласачкото ливче бидејќи ДИК се согласи дека овие избори се базираат на кандидати, а не на партиски листи. Имињата на етничките албански кандидати беа на кирилично и на латинско писмо на гласачкото ливче, додека имињата на етнички македонските кандидати беа само на кирилица. Инструкциите за гласање беа отпечатени на јазиците на сите заедници признаени со Уставот.

Посебното гласање за припадниците на армијата и лицата кои служат затворска казна се одржа на 13 април. На околу 860 внатрешно раселени лица исто така им беше дозволено да гласаат во Центрите за раселени лица во Куманово и Скопје на 13 април. Сепак, поради доцнењето на оваа одлука од страна на Владата крајниот рок за увид и проверка на изводите од Гласачкиот список беше пропуштен. Околу 50 % од раселените лица не беа на листата и немаа можност да проверат дали било предвидено да гласаат во центрите или во местата на претходното живеалиште.

Гласачкиот список, ажуриран од Министерството за правда непосредно пред изборите, има 1.695.103 гласачи, зголемување од 8 % во однос на Списокот од 2002 година и 32 % од изборите во 2000 година. Како резултат на скратените временски рокови, списокот беше изложен на јавен увид во тек на 10 дена а не беше спроведена никаква кампања за информирање на јавноста. Од 100.000 луѓе кои ги провериле своите имиња, 6% пријавиле грешки. Иако овие места беа изменети, постои можност за многу грешки кај лицата кои немале време или информација да ги проверат своите податоци.

Покрај тоа, има голем број граѓани кои емигрирале, а чии имиња сеуште се наоѓаат на списокот. Само оние кои привремено престојуваат вон

земјата имаат право на глас, доколку се вратат во земјата. Врз основа на пописот од 2002 г., кој генерално се смета дека беше изведен во согласност со меѓународните стандарди, Набљудувачката мисија на изборите проценува дека 7-8% од лицата кои се наоѓаат на Гласачката список веќе не се присутни во земјата. Извесен број на организации од цивилниот сектор и политички партии изразија загриженост дека ова може да доведе до изборни неправилности.

Изборна кампања

ДИК ги одобри четирите кандидати на 25 март. Кандидатите – двајца етнички Македонци и двајца етнички Албанци – се поддржани од четирите најголеми политички партии: г-дин Бранко Црвенковски од Социјал Демократскиот Сојуз на Македонија (СДСМ), Др. Сашко Кедев од Внатрешно Македонска Револуционерна Организација – Демократска Партија за Македонско Национално Единство (ВМРО-ДПМНЕ), г-дин Зуди Џелили од Демократската Партија на Албанците (ДПА) и г-дин Гзим Острени од Демократската Унија за Интеграција (ДУИ). Г-дин Црвенковски е актуелен Премиер, а другите три кандидати се пратеници во Собранието.

Пред почетокот на официјалната кампања, ВМРО-ДПМНЕ и некои организации од цивилниот сектор го повикаа кандидатот Црвенковски да ја стави во мирување Премиерската функција додека трае изборниот процес, постапка која не е предвидена во законот. Некои исто така јавно се пожалија околу учеството на владини министри во кампањата на Изборниот Штаб на СДСМ. Ниедно од овие барања не беше официјално поднесено како жалба. Иако владините претставници не се обврзно исклучени од вклучување во политичките кампањи, потребна е дополнителна претпазливост владините претставниците да не ги употребуваат власта, средствата или опремата на државата за партиски интереси.

Изведувањето на кампањата беше главно позитивно. Краткиот период на кампањата, од 30 март од 12 април, немаше забележливо негативно влијание врз способноста на кандидатите да ја пренесат својата порака на граѓаните. Спорадичното насилство кое ја карактеризираше кампањата во 2002 г. сосема исчезна и митинзите на кампањите на сите кандидати протекоа без мешање од подржувачи на другите кандидати. Сепак, имаше неколку пријавени инциденти на насилство, главно насочени кон цркви и џамии, кои може, но и не мора да бидат директно поврзани со изборниот процес.

Набљудувачката мисија на изборите беше известена за наводни притисоци и влијанија врз гласачите во некои области, иако тие беа само неколку и не беа предмет на официјални жалби. Тука се содржеа обвинувања за

купување на гласови и закани на вработени. Сите четири партии се согласија дека кампањата помина без позначајни проблеми.

Главните теми на кампањата ја вклучуваа имплементацијата на Охридскиот рамковен договор, безбедноста и стабилноста, Евро-Атланската интеграција, тешката економска ситуација, владеењето на правото и релативните лидерски способности на кандидатите. Кандидатите главно избегнуваа употреба на непристојни зборови, иако г-дин Целили и другите претставници на ДПА употребуваа нападна реторика против нивните опоненти. Ниеден од кандидатите јавно не повика на поделба на земјата и непочитување на Охридскиот рамковен договор.

И покрај фактот што тројца од кандидатите се насочија да бидат Претседател на сите граѓани, кампањата беше главно изведена врз внатрешнички основи, со мали обиди од г-дин Црвенковски и др. Кедев да ги повикаат етнички албанските гласачи или г-дин Целили и г-дин Острени да ги привлечат етничките македонски гласачи. Др. Кедев имаше оглас на цела страница во весникот Факти на албански јазик, а г-дин Острени го употребуваше македонскиот јазик при одредени настапи. Сепак, ниту г-дин Црвенковски ниту др. Кедев не се појавија на дебатата одржана на телевизискиот канал на албански јазик на 3 април, а втората дебата на овој канал беше откажана кога двајцата кандидати одбиле да присуствуваат.

Конечно, нивото на трошоците на кампањите на СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ кое беше забележано, изгледа високо, но останува да се види дали беше пречекорен максимумот трошоци и дали тие трошоци биле дистрибуирани преку посебна банковна сметка отворена за таа цел.

Медиуми

Покриеноста на медиумите на претседателските изборни кампањи е регулирана со Законот за избор на пратеници. Освен тоа, медиумите за време на кампањата се водат според Правилата за рамноправен пристап во медиумските презентации предложени од Советот за радиодифузија и одобрени од Собранието на 18 март 2004 г.

Според овие правила, државниот радио-телевизиски медиум е обврзан да обезбеди бесплатно време за сите претседателски кандидати врз основа на фер, објективни и транспарентни критериуми. Комерцијалните станици, ако одлучат да обезбедат бесплатно време, мораат да го направат тоа за сите учесници врз фер основа. Правилата исто така даваат одредби за платените политички реклами, воспоставуваат детални временски рамки за рекламирање во сите електронски медиуми. Електронските медиуми мораат да обезбедат време за платена политичка програма на

претседателските кандидати под еднакви услови за пристап и изведување на плаќањето.

Печатените медиуми се помалку регулирани, бидејќи од нив се бара да известуваат за кандидатите на фер, балансиран и непристрасен начин и да го почитуваат пред-изборниот молк.

Советот за радиодифузија ја надгледуваше работата на сите радиодифузни претпријатија, одблиску набљудувајќи ја изборната кампања на сите електронски медиуми и исто така издаваше предупредувања до радиодифузните претпријатија за прекршувањата на Правилата за Рамноправен пристап во медиумска презентација. Сепак, Советот нема никаква директна надлежност, за да го применува својот капацитет и ефикасно да реагира во однос на нефер и нелегално покривање на медиумите за време на кампањата.

Најразлични електронски и печатени медиуми им обезбедуваа на гласачите исцрпни информации за изборната кампања. Законите и прописите за рамноправен пристап во медиумите и слободата на изразувањето главно се во согласност со Заложбите на ОБСЕ и меѓународните стандарди поврзани со изборите.

Во однос на медиуското покривање на кампањата¹, претседателските кандидати имаа прилика да се претстават себе си во специјални директни програми на МТВ1 и на МТВ3 (албански јазик), во согласност со законските обврски за распределба на бесплатно време.

Воглавно, времето посветено на кандидатите кои се натпреваруваат во изборите од страна на МТВ1 беше балансирано. МТВ 3, јавниот канал на јазиците на националните малцинства, во ударните вести имаше тенденција главно да се концентрира на двата албански кандидати со 72% од вкупното време посветено на кампањата за нив.

Приватните радиодифузери и печатените медиуми набљудувани од Набљудувачката мисија на изборите обезбедија поголемо покривање на двата кандидати со поголеми шанси да влезат во вториот круг – на пример покривањето на Кедев и Црвенковски на ТВ А1 беше 62% од сите информативни програми, а на ТВ Сител 76% од времето предвидено за кампања.

Факти, водечкиот албански дневен весник, посвети повеќе внимание на етнички албанските кандидати (31% на Џелили и 34% на Острени), што го

¹ Набљудувачката мисија за изборите врши квалитативна и квантитативна анализа на одредени медиуми за да ја оцени покриеноста на кандидатите и релевантните политички субјекти. Набљудувачките активности беа фокусирани на трите национални ТВ станици – јавниот радиодифузен сервис МТВ1 и приватните ТВ А1 и ТВ Сител – и скоро сите значајни дневни весници на македонски и албански јазик. Дополнително, Набљудувачката мисија ги анализира ударните вести на албански јазик на МТВ3.

потврдува трендот на етнички-насоченото покривање на медиумите. Тонот на покривањето и во приватните медиуми останува главно неутрален.

Кампањите на Кедев и Црвенковски имаа долги платени политички програми и во печатените и во електронските медиуми. ВМРО-ДПМНЕ беше вклучен во негативна кампања низ платени политички реклами насочени против Премиерот, а СДСМ им одговори со анти-Кедев реклама.

Пред-изборни жалби и приговори

Само една формална жалба беше приложена пред изборите, од страна на политичар од етнички македонската заедница против одбивањето на неговата кандидатура. Кандидирањето на овој независен кандидат беше одбиена од ДИК врз основа на условот дека кандидатот треба да има престој во земјата во траење од најмалку 10 од последните 15 години пред денот на изборите.

Според информациите кои тој ги приложил во ДИК, тие сметаа дека тој престојувал во Хрватска извесен број години и не го исполнува условот за потребен период на престој. Кандидатот се жалеше до Уставниот Суд, повикувајќи се на уставната одредба која дозволува престојот во другите републики на поранешна Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) да се вброи во условот.

Врховниот Суд ја поддржа одлуката на ДИК, одлучувајќи дека престојот во поранешните југословенски републики по усвојувањето на Македонскиот Устав во 1991 г. не може да биде употребено како престој. Покрај основата во македонскиот законодавство, оваа одлука е конзистентна со меѓународните закони и пракса во врска со статусот и сукцесијата на земјите кои произлегуваат од поранешната СФРЈ.

На 31 март, Уставниот Суд одби да одлучува по жалбата на кандидатот, истакнувајќи дека прашањето не е во нивна надлежност. Мислењето на Судот беше конзистентно со нивната одлука во еден претходен случај, за време на Парламентарните избори во 2002 г., кога не се прифати жалбата на кандидат чија кандидатура била одбиена.

Кандидатот продолжи со понатамошни жалби, вклучувајќи го Уставниот Суд, Основниот Суд 1, Скопје и Европскиот суд за човекови права во Стразбур. Неуспевајќи да обезбеди правна заштита, кандидатот се впушти во политичка кампања во која ги поттикнуваше граѓаните да се воздржат од гласање на изборите.

Еден друг потенцијален кандидат – подржан од една од главните етнички албански политички партии – претходно ја повлече својата кандидатура

пред воопшто да ја поднесе. Овој кандидат изјави дека добил индикации дека неговиот потребен престој во земјата ќе биде ставен под знак прашање од страна на властите. Бидејќи тој ја повлече кандидатурата пред поднесувањето на пријава за регистрација како кандидат и не поднесе приговор или жалба, ова тврдење не може да биде понатаму верификувано.

Учество на малцинствата во изборниот процес

Како и на претходните претседателски избори, има кандидати од бројното етничко албанско малцинство. Не беа номинирани кандидати од другите етнички малцинства, но неколку партии на етнички малцинства се врзаа со еден или друг кандидат. Кандидатите направија напори да допрат до не-албанските малцинства. Овие малцинства, посебно Ромите, Турците и Власите, се застапени во некои ОИК и Избирачки Одбори.

Една ромска НВО тврдеше дека многу Роми се пропуштени на избирачките списоци. Оваа ситуација може да биде израз на недостатокот на образование, документи за идентификација и постојано живеалиште кај ромската заедница. Тврдењата за купување на гласови беа посебно распространети меѓу ромските заедници во реонот на Штип и Струмица.

Членовите на ромската заедница во Шуто Оризари, западно Скопје, се пожалија на една домашна не-партиска набљудувачка организација дека некој гласал во нивно име. Докази за преполнување на гласачките кутии во ова големо избирачко место беа директно следени од набљудувачи на ОДИХР.

Учество на жените во изборниот процес

Ниедна жена не беше предложена за претседателски кандидат, а родовите прашања главно отсутнуваа од кампањата. Г-дин Острени им се обрати на поголема група жени симпатизери од Скопје, каде повика на поголемо учество на албанските жени во политичките активности и за зголемана улога во сите сфери на општеството.

Што се однесува до изборната администрација, има една жена член на ДИК (од вкупно 9 членови), а процентот во ОИК варира од 10-50%, каде урбаните средини имаат повисока концентрација на жени членови на ОИК за разлика од руралните.

Набљудувачката мисија на изборите забележува дека присуството на жени на митизните на кандидатите е исклучително ниско.

Домашни набљудувачи

Над 4.000 домашни не-партиски набљудувачи од осум различни организации беа акредитирани што требаше да помогне во зголемувањето на довербата во изборните резултати. Најголемата таква организација МОСТ распореди 3.320 набљудувачи и обезбеди паралелно сумирање на резултатите. Набљудувачите на Набљудувачката мисија на изборите пријавија присуство на домашни не-партиски набљудувачи во 54 % од набљудуваните избирачки места.

Претставниците на кандидатите можеа да се регистрираат до самиот ден на изборите, и беа забележани во 92% од набљудуваните избирачки места.

Ден на изборите – Гласање, Броење и Сумирање

Над 300 набљудувачи на ОБСЕ/ОДИХР го следеа гласањето во над 1400 избирачки места. Покрај тоа, набљудувачите беа присутни во 29 од 34 Општински изборни комисии (ОИК) каде го следеа сумирањето на резултатите.

Гласањето беше изведено во генерално мирна атмосфера во целата земјата. Одзивот на гласачите беше околу 55 % од регистрираните гласачи, што е значително помалку за разлика од сите скорешни избори во земјата.

Додека изборните постапки беа позитивно оценети во најголемиот број од избирачки места кои беа набљудувани, сепак беа забележани грешки за време на процедурите на затворање на избирачките места, а поголеми проблеми се појавија за време на сумирањето и во избирачките места и во ОИК:

Процедурите за отворање беа оценети како добри и многу добри во 92% од набљудуваните избирачки места. Триесет и три проценти од избирачките места беа отворени со задоцнување од различни причини, а едно избирачко место воопшто не беше отворено како резултат на локални спорови. Гласачите ги бојкотираа изборите во неколку избирачки места како знак на протест поради неисполнувањето на бараните инфраструктурни решенија од страна на локалната администрација.

Процесот на гласање беше оценет како добар или многу добар во 95 % од набљудуваните избирачките места. Сепак, имаше инциденти на гласање-за-друг во 26 избирачки места, и силни индикации за полнење на гласачките кутии забележани во 10 избирачки места. Во две избирачки места набљудувачите беа директни сведоци дека член на Избирачкиот одбор ги фалсификувал потписите во изводот од Гласачкиот список. Во

четири проценти од набљудуваните избирачки места забележано е дека гласачите воопшто не се потпишувале ниту пак го означувале Гласачкиот список.

Групно гласање беше забележано во 13% од избирачките места, со пораст до 21% во етнички албанските области. Иако групното гласање, кое беше воглавно забележано меѓу членови на семејства, сериозно ја нарушува тајноста на гласањето, мораме да напоменеме дека ваквите случаи се поретки за разлика од претходните избори.

Претставници на кандидатите беа забележани во 92% од избирачките места, значајно придонесувајќи за транспарентноста.

Домашните не-партиски набљудувачи исто така беа забележани во 54% од набљудуваните избирачки места. Меѓутоа, еден домашна набљудувачка организација извести дека биле упатени закани кон нивните претставници и истите биле натерани да го напуштат избирачкото место во Шуто Оризари, каде набљудувачите од набљудувачката мисија беа сведоци на преполнување на гласачките кутии.

Процедурите за пребројување и сумирање на резултатите на избирачките места не беа оценети толку високо. Грешки во процедурите се јавуваа на многу избирачки места, со што значително се намали сигурноста на изборниот процес:

Во 14 % од избирачките места резултатите не се совпаѓаа. Сепак, во помалку од половина од овие случаи, избирачките одбори ги пребојуваа гласните како што е пропишано во законот. Во некои случаи, беа додавани потписи во Гласачкиот список за да го прикријат проблемот. Недостатокот на записник со јасни, сумирани резултати ги попречи Избирачките одбори во исполнувањето на процедурите, и 15% од набљудуваните избирачки одбори имаа проблеми со пополнувањето на записниците (Формулар 14). Во повеќе од 40% од набљудуваните избирачки места, резултатите не беа објавени во избирачкото место.

Слични проблеми се појавија и во набљудуваните ОИК. Во неколку ОИК резултатите беа систематски менувани за да се израмнат и да се дозволи нивно внесување во компјутерскиот систем на податоци. Во други две ОИК, формуларите со резултати беа проверувани и внесувани во посебна соба во која не им бил дозволен пристап на набљудувачите и претставниците на кандидатите.

Оваа верзија е достапна на македонски јазик.

Сепак, текстот на англиски јазик останува единствена официјална верзија.

Информации за Мисијата

Амабасадор Фридрих Бауер е Шеф на долгорочната ОБСЕ/ОДИХР набљудувачка мисија на изборите

Меѓународната набљудувачка мисија на изборите ја објавува оваа изјава пред конечната потврда на изборните резултати и пред комплетирањето на анализите на заклучоците на Меѓународната набљудувачка мисија на изборите.

Оваа изјава е заснована на набљудувањето на подготовките на изборите и кампањата од страна на 10 изборни експерти на Набљудувачка мисија на изборите на ОБСЕ/ОДИХР, стационирани во Скопје и 18 долгорочни набљудувачи распоредени во девет области, две и пол недели пред денот на изборите. Изјавата исто така ги содржи заклучоците за самиот ден на изборите на 310 краткорочни набљудувачи, кои известуваа од над 1400 избирачки места од вкупно 2.973 во земјата.

Набљудувачката мисија за изборите сака да ја изрази својата благодарност до Министерството за надворешни работи, Државната изборна комисија и другите власти за нивната соработка и помош за време на спроведувањето на набљудувањето.

За понатамошни информации, Ве молиме контактирајте ги:
Г-ѓа. Udrud Gunnarsdottir, портпарол на ОБСЕ/ОДИХР или
Г-ѓа. Holly Ruthrauf, изборен советник на ОБСЕ/ОДИХР (тел: ++48-22-520-0600)

Адреса: Ул. Македонија 19
(Зграда на Макошпед, 4-ти кат)
Скопје

Тел. +389 (0)2 32 18 290
Факс: + +389 (0)2 32 18 299
e-mail: office@eom.org.mk